

Sådan set fra min synsvinkel

Af Charles Nielsen, Tvolm

Som smedemester Alfred Pedersens forretning døde med ham, er det gået med den ene forretning efter den anden. Den blanding af glæde og besvær, de små handlende og håndværkere havde ved arbejdet, er blevet erstattet med et ensformigt liv på fabrikker og i store butikcentre. Så sent som i 1996 lukkede og slukkede installatør Gunner Poulsen byens gamle installationsforretning, lidt uforståeligt, idet vi nu om dage bruger elektriske apparater som aldrig før.

Elektricitet

Elektricitet (kaldet ravnkraft), er ingen opfindelse men noget der altid har været. Derimod er det en opfindelse, at Edison fandt en metode (en dynamo) der kunne frembringe og gøre den usynlige kraft anvendelig. Det skete så sent som i 1880, da han i New York startede det første elektricitetsværk og opfandt glødelampen.

Set i lyset af smedenes stamfar Tubal-Kajin, (nøglepersonen til alle industrielle velsignelser og forbandelser,) - er elektrikerens af ganske ny dato. For tres år siden, da jeg endnu var et ungt menneske, brugte man vendingen, - bliv smed min dreng, dem vil der altid være brug for. Man glemte selvfølgelig at tage pigerne med, for alle vidste at de skulle lave mad, gøre rent, pusle om manden, få børn og stoppe strømper.

Det med at blive smed, er i dag, en sandhed med modifikationer, - smede er ikke hvad smede har været, det ville være nærliggende at sige, bliv elektriker mine venner, - dem vil der til alle tider være brug for. Så vi må sande, at Storm Pedersen havde ret, da han sagde. - Ja det er svært at spå, især om fremtiden.

Nyere data kan også volde besvær, men jeg tillader mig alligevel den påstand, at Ydby installationsforretning tegner sig tilbage til omkring 1912, det år elektricitetsværket blev opført. Som før nævnt, begyndte Trapgårdens ejer Peder Pedersen, allerede i 1913, at eksperimentere med den elektriske kraftkilde, og anbefaler sig gennem annoncer i Ydby Avis med installationer, lamper og motorer. Efter den spæde start, flyttede han i begyndelsen af tyverne ned til stationen og installerede sig i det præsentable hus beliggende vest for åen.

Huset der oprindeligt blev bygget og indrettet

til både beboelse og tømrerforretning, er i tre etager, bestående af en rummelig loftlejlighed, og en rimelig stor beboelse, med tilhørende butikslokale. Endvidere er der kælder under det hele, hvor et stort sydvendt rum, der ligger plant med terrænet, blev anvendt til værksted og lager.

Installatør Peder Pedersens interesser strakte sig over mange felter, bl.a. var han i flere år den drivende kraft - og formand for Ydby Håndværker og Borgerforening. Som antimilitarist havde han politisk tilhørsforhold hos det Radikale Venstre, - hvis anskuelser han forklarede og forsvarede, både privat og på vælgermøder, som før den elektroniske tidsalder, kunne samle stuvende fulde huse. Udover det, beskæftigede han sig med noget så nyt som drivhusavl af agurker og tomater, og noget så gammelt som due- og hønsehhold.

Fjerkræinteressen smittede af på sønnen Christian, og da jeg også havde lidt dværghønseri, blev jeg inviteret med til fjerkræudstilling i Thisted, - vist én af mine første længere ture ud i den store ukendte verden. Ikke mindst køreturen i Pedersens benzindrevne kaleche Ford-vogn, med indregistreringsnummeret S.E. 2222 var en oplevelse. - Selv om det er længe siden kan jeg endnu huske de lange rækker af bure, der rummede alt af kurrende duer, kaglene høner, og højtgalende haner. Men tydeligst husker jeg en halvstor dreng, der solgte lodsedler til fordel for det racerene fjerkræs fremme.

Det forekom mig meget overraskende, da jeg i det store summende lokale hørte mit navn nævnt. - Det viste sig da også at det var drengen med lodsedlerne, der blev kaldt på. Det var altså min navnebror, ham der på et pænt sprog frimodigt og uden at rødme, henvendte sig til de besøgende, med sine lodsedler. Ved at se hvordan han kunne gebærde sig, fik min meget lille selvtillid et knæk, idet jeg sammenlignet med ham indså, at jeg selv i mit pæneste tøj var og blev en bondeknold.

Bortset fra drengen med lodsedlerne, gik besøget over al forventning, idet vi på den lange tur slap for motorstop, kogende køler, og punkteringer, med de efterfølgende nederdrægtige hjulskift, uheld der ikke sjældent forekom, på grund af vejenes - og dækkenes

*Installatør Pedersen med familie. Bagrække fra venstre: Christian, Kirsten, Agnete og Anna.
Siddende: Helene Pedersen, Poul og Peder Pedersen.*

ringe beskaffenhed.

På det tidspunkt havde jeg ingen kendskab til de uheld daværende bilister kunne komme ud for, men mange år efter Thistedturen, fortalte Christian Pedersen mig om en søndagsudflugt, hvor de punkterede - ikke mindre end tre gange. Sidste punktering indtraf lige før Hurup, og efter det hjulpift erklærede Pedersen, at nu kunne det - katten ryvme - være nok for i dag, og fortsatte turen på flad dæk. Da de med nedsat fart skramlede forbi Missionshotellet, passerede de et par gamle mænd, der med hænderne som megafon, råbte så højt de kunne. - I er punkteret, I er punkteret. En unødvendig irriterende meddelelse i en pinlig situation, hvor både fører og passagerer uundgåeligt registrerede de larmende rystelser, mens S. E. 2222 rumlede af sted mod Ydby.

Efter Peder Pedersen, overtog sønnen Christian, tidligt i fyrrerne, installationsforretningen, og optog senere sin bror Poul Gug, som kompagnon. Og selv om det var min fornemmelse at brødrene havde en god forretning, opgav Poul ret hurtigt kompagniskabet, til fordel for en stilling som rejsemontør.

Dog undrede det mig mere, at Christian en tid efter solgte både hus og forretning, for at flytte til Hurup, hvor han blev ansat på elektricitetsværket. Grunden, eller en medvirkende grund, kunne måske være at han og

hans kone Ellen, havde tilsluttet sig "Jehovas Vidner" - en overbevisning, der foruden tro, kræver mere tid, end der i mange tilfælde levnes selvstændige erhvervsdrivende.

I lighed med deres far, var brødrene Pedersen, i upolitisk betydning en slags "fremskridtsfolk." Det gav sig bl.a. udslag i, at den ugifte Poul Gug, som den første i byen, fik installeret det nye vidunderapparat, den elektroniske billedmaskine, et såkaldt fjernsyn. Med det og et antenneanlæg, der strakte sig stræbende mod himlen, kunne han under meget gunstige forhold, hente et nogenlunde billede ind i loftlejlighedens hyggelige stue. Fænomenet blev af mange betragtet som noget overnaturligt, - især undrede det, at den slags sære hekserier blev hentet ned fra en himmelvendt antenne.

- Første gang min kone og jeg så det sensationelle billedapparat i funktion, var oppe på kvisten, hos Poul Gug. I god tid før udsendelsen gik i æteren, indtog vi, i velpolstrede stole, vore pladser - placeret som vi skulle, to meter fra skærmen. Før den magiske knap blev aktiveret, ymte Poul flere gange sin tvivl om billedets kvalitet, idet vejrforholdene, der spillede en altafgørende rolle, ikke var de gunstigste. Trods pessimismen blev skærmen meget lysere, da apparatet blev tændt, og samtidig flimrede det med små menneskelignende væsner, når ikke snevejret tog helt overhånd. Poul der kendte teknikken,

*En af installatør Pedersens vogne med Christian Pedersen til venstre og Poul Gug Pedersen til højre.
Foto fra 1939.*

fortalte at de dårlige modtagerforhold skyldtes atmosfæriske forstyrrelser, et overgangsfænomen, indtil Holstebrosenderen om kort tid blev sat i drift. Siden dengang, har fjernsynet, ”nutidens husalter”, vundet indpas i næsten alle hjem, om vi så er blevet lykkeligere af det, må enhver gøre op med sig selv.

Mens brødrene Pedersen boede i huset, havde facadevinduerne buede ruder, en fin detalje, der sammen med husets øvrige kvaliteter, kan tyde på at det er opført af den tømrer, der var der før installatør Peder Pedersen. Får jeg tid, vender jeg tilbage, for at se nærmere på kælderen, især det to meter brede stykke, der i hele husets længde, er bygget ud mod vejen, og dækket af med en solid cementbro, forsynet med flere runde støbte ovenlys, hvor de meget tykke glas, var eneste belysning i det underjordiske udskud.

Foran mig, har jeg et fotografi med følgende tekst. - Ydby Stationsby det er taget i 1882 - første gang toget passerer baneoverskæringen ved kroen. - For at få et godt panorama, har fotografen placeret sig med sit udstyr, på bakkeskråningen et stykke nedenfor Trapgården. I forgrunden ses de frodige marker, ellers er alt øde og tomt ned forbi åen, hvor den første bygning, er bagfacaden af Tivoli. Med lidt god vilje, kan der derudover tælles elleve huse, foruden de forskellige statsbanebygninger. Det må formodes at togføreren har brugt lokomotivets dampfløjte hidsigt, mens han med de tilkoblede vogne passerede vejen, da der efter billedet at dømme, endnu ikke var opsat spærrebomme. Fotografiet viser også, at stationens vogterhus, er den eneste bygning øst for banelegemet syd for vejen.

Ser vi bort fra nutidens avancerede fotoudstyr giver det gamle fotografi, et meget godt billede af den jomfruelige by, der stille og rolig rejste sig, bakke op og bakke ned, omkring den nyanlagte jernbanestation. Det skrånende

jordstykke nedenfor vogterhuset indbød just ikke til byggeri, men alligevel blev der lagt to huse ud mod vejen, og senere fulgte et rensningsanlæg, nede ved åen, - det ene som følge af det andet. På samme område, klos op ad den lune jernbaneskråning, lod statsbanerne, med års mellemrum, opføre to huse, til brug for etatens skiftende portører og assistenter.

På tærsklen mellem tyverne og tredverne, boede østbyens postbud Ejner Christensen hans kone Karen, og sønnen Bach, som nærmeste naboer til elinstallatør Peder Pedersen, kun adskilt af den smalle smøge med den meget stejle passage. På grund af en uheldbreddelig sygdom måtte Ejner Christensen opgive sit arbejde ved postvæsnet, hvorefter det blev hans kone den altid venligt smilende Karen, der med sit arbejde som syerske, måtte klare de daglige forpligtelser.

Når jeg i dag forsøger, at beskrive min barndomsby for 60 - 70 år tilbage, kan visse ting let svipse, eller jeg kan gentage mig selv. Hvis det forekommer, vil det typisk ske, når en person/familie har skiftet bopæl een eller flere gange. - Hvad jeg har skrevet for år tilbage redigerer jeg ikke om, så hvor der er fjernet et eller andet, f.eks. et hus, eller hvis en person der er beskrevet som nuværende i mellemtiden er blevet daværende, få det være som det er - eller var.

Anna og Niels Christensen

Før forhenværende elektricitetsværksejer Søren Sloth købte postbud Einer Christensens hus, var han een af dem der flyttede lidt omkring. I 1926 kun 36 år gammel, mistede Søren sin to år yngre kone Kirstine, hvorefter hans mor og en halvvoksen datter, måtte tage sig af de mindre børn, og det huslige. Efter el-værkets overgang til interessentselskab, ernærede Søren Sloth sig med en lillebilforretning og en bymælkerute, og efter hans død i 1983, 93 år gammel, overtog datteren Anna og svigersønnen Niels Christensen huset. I mange år havde Niels haft fast arbejde på jernbanestationen, men med dens endeligt i maj 1968, måtte han se sig om efter noget andet, og købte i samråd med Anna, en igangværende fiskeforretning. Og selv om deres første tur som fiskehandlere var ret nedslående, vil jeg ifølge Annas egen version, fortælle om dagens forløb. Som nævnt var Niels blevet arbejdsløs, og i sin søgen efter et nyt job, kom det ham for øre at en

Niels Christensen med bitavle og statsbanekasket.

Anna sælger fisk fra vogn nr. 2 til en kunde i Ullerup.

fiskehandler stod og ville afhænde sin forretning. Niels var ikke uinteressert i at købe, så hvis Anna var med på ideen, skulle det overvejes nøjere. I længere tid havde han syslet med tanken for sig selv, men en aften hvor Anna tænkte på alt andet end fisk, kom det som et tilfældigt spørgsmål. - Anna, tror du ikke vi kunne få et godt udkomme, hvis vi slog ind på at sælge fisk. - SÆLGE FISK - udbrød Anna forbavset, - Jamen Niels - sælge fisk, det er da kun noget fattige mennesker giver sig i kast med. - Ja du har måske nok ret - svarede Niels, - men hvad anser du forresten os for, nu da jeg er arbejdsløs.

Det svar gav grund til eftertanke. Men da Anna vidste, at fisk har det tilfælles med oste, at de smager bedre end de lugter, gik hun kun med på idéen med det forbehold, at der aldrig måtte stå stabler af stinkende fiskekasser, hverken omkring huset eller i kælderen. Et forlangende Niels antog som rimeligt. Nu er kunder ikke noget man sælger, - så købet omfattede kun fiskebilen, et par bismervægte, beskrivelse af ruten, oplysninger om indkøb, det skønnede daglige salg, den årlige omsætning og fortjeneste. De mange oplysninger blev taget med et vist forbehold, så, der blev købt ind med måde til den første dag. Endnu var hverken Anna eller Niels eksperter i at slagte og flå levende fisk, og var derfor tidligt på færde - i forvisning om, at salget gik bedst så længe der endnu var lidt spræl i rødspætterne.

Trods de gode intentioner, var den første dag ikke direkte opmuntrende, salget gik trægt, med det resultat, at de efter dagens møje, stod med en kasse fisk, hvorefter ingen magtede at åbne gællerne. Trods det meget mismodige syn, gav Anna sig uventet til at grine himmelhøjt. - I den

øjeblikkelige situation, kunne Niels aldeles ikke se, at der var noget som helst at more sig over, og spurgte desorienteret, hvad det var der, forekom så uhyre grinagtigt. - Jamen Niels, kluklo Anna, kan du ikke se det komiske i, at vi har kørt rundt hele dagen, med de idiotiske fladpandede fisk og her står vi så med den kassefuld, der skulle have givet os fortjenesten. Vore anstrengelser har været til ingen verdens nytte, og tilmed er vi mere fattige nu, end da vi tog af sted. En konstatering der i øjeblikket, slet ikke kunne opmuntre Niels, og dertil kom, at han udmærket vidste, hvor kort der i grunden er mellem gråd og latter. Som orientering for eventuelle læsere, kan jeg oplyse, at Anna og Niels efterhånden fik oparbejdet en god og givtig forretning, så ingen skal bryde hulkende sammen af medynk, på grund af førstedagens tragikomiske tur på fiskeruten.

- I morgen er det den første april 1989, og hvis vejret arter sig går jeg i gang med de forberedende sysler i have og drivhus. Skrivemaskinen får så fred til efteråret, hvis ikke det forinden sætter ind med regn og stormfulde dage. Og har jeg livet i behold når efterår og vinter igen melder sig, fortsætter jeg hvor jeg slap. Går det ikke som forventet, bliver beretningen om Anna og Niels Christensens fiskeforretning min sidste fortælling om Ydby og de mennesker jeg har mødt på min vej.

- Men som tak for livet - og en meget varm sommer, har jeg skrevet følgende vers, der kan synges på melodien.: *Der er et andet Skagen...*

Farvel du skønne sommer
med dufte og kulør
af hyldeblomst og blommer
viol og brudeslør.

Anna og Niels Christensen med børnene Kirsten og Herman.

Nu venter der en vinter
med kulde sne og bør
vi ser dens spæde finter
til jul om ikke før.

For den må blomsten falde
som vi skal falde selv
det gælder alt og alle
en dag er det farvel.

Så jeg må takke himlen
at jeg trods død og vold
endnu er med i vrmlen
med livet i behold.

Jeg venter så du kommer
igen omkring ved maj
vidunderlige sommer
vi ses forglemmigej.

Stationsbykroen

- På førortaltte billede fra 1882, ses Stationskroen tydeligt, bagved vogterhuset. Kroen havde selvfølgelig spiritusbevilling, det skal en rigtig kro have, at den så var uden bevilling i en årrække, skyldes den indflydelse Indre Mission og afholdsbevægelsen efterhånden fik. Det bremsede ikke folks hang til spiritus, men bevirkede at kroen lå døende hen, indtil Hans Kongensgård, engang i tresserne, opnåede

at få bevilling.

Som det fremgår af Ydby Avis, ejede J. Jacobsen stationskroen i 1913, hvorimod Anton Kongensgård, ifølge samme avis, står som ejer i 1925, et skifte der måske kan sættes i forbindelse med spiritusbevillingens ophør.

Formodningen udledes af, at J. Jacobsen annoncerede med gode spise og drikkevarer, hvorimod Anton Kongensgård, omdøbte kroen til gæstgivergård, og anbefaler sig ved en bazar, med is og fin lagkage. Når Jacobsen averterer med gode drikkevarer drejer det sig givetvis om stærkere drikke end sodavand og lys øl.

Anton Kongensgårds kone (fru Junker) havde fra et tidligere ægteskab, børnene Hildur, Carl, og Georg Junker, og fødte i ægteskabet med Anton, sønnen Hans Hugo Kongensgård. I perioder kom Hans og jeg en del sammen, for det første var vi jævnaldrende, og for det andet, havde vi fodbold, som en sammenfaldende interesse.

I tyverne interesserede voksne sig hverken for drengenes fodboldspil eller træning, - så det blev klaret som vi bedst kunne. At Hans og jeg ejede en fodbold kom os selvfølgelig til gode, idet vi ganske enkelt tiltog os en vis fortrinsret, - ved starten af Ydby-Drengeboklub. - Det var altså ikke tilfældigt, at vi der var i boldbesiddelse, udgjorde den nystartede klubs samlede bestyrelse - poster vi besad så længe klubben

Ydby set fra vest ned mod banen.

eksisterede.

Til fordel for foreningens økonomiske fremme, lod vi afholde en fest, med bl.a. tombola og revy - hvor krosalen velvilligt og gratis, blev stillet til rådighed. I den anledning forfattede jeg en revytekst, der gik på melodien. - Ole sad på en knold og sang. Ved brug af den, slap jeg for mange rim, idet alle tralalaer blev benyttet fuldt ud.

I revysammenhæng havde reservespillerne ingen interesse, og med et vers til hver af de elleve stjernespillere, havde jeg mere end rigeligt at gøre. Som det hører sig til i revyviser, gik forfatterskabet ud på at ramme spillernes ømme punkter, og i min stræben efter det, kom jeg i et af versene så tæt på, at fru Kongensgård, der tog sig af censuren, sløjfede en hårdtslående ubarmhjertig pointe. Desværre kan jeg endnu huske det bortcensurerede og enkelte andre vers, men ikke en af dem, er en gengivelse værd.

Da afholdshjemmet blev bygget, fik kroen en hård konkurrent, for uden spiritusbevilling, gjorde det ikke den store forskel om en fest blev holdt det ene eller andet sted. De faktorer der talte til kroens fordel, kunne være et mere velegnet køkken, sammen med et større udbud af lokaler. Foruden kroen havde Anton Kongensgård andre indtægtskilder, bl.a. det tilhørende landbrug, og en vognmandsforretning med hestespand, og det tilsammen kunne beskæftige ham selv, en fastansat krokarl, og to løst ansatte kuske.

Krokarlen Jacob Boesen (Jacobus) var ugift,

høj - langlemmet duknakket, og ranglet, og på alle måder en modsætning til den ligeledes ugifte kusk, Kresten Sloth, som i udpræget grad hørte til den mere brede lavstammede type. Kresten der boede i en landbrugsejendom, i Flarup sammen med moderen og en bror gik under det forsikringsprægede navn "Hånd i Hånd" - idet han både stående og gående, altid havde fat i hænderne omme bag ryggen. Antons anden kusk, Anders Led, (kendt under navnet Ajs Thiis) (vist et familienavn) boede i det pæne stråtede hus, beliggende på bakketoppen, som nærmeste nabo til Dover Plantage. Foruden beboelsen, rummede det en mindre stald og lade med et lille tilhørende landbrug. I dag er de små ågre, der nu ejes af A/S Dover Plantage, inddraget til skovbrug. Huset ligner stadig sig selv, - men er gennemrestaureret, og taget i brug til fritidsbeboelse.

Antons to kuske, Kresten Sloth, og Anders Led, nød aldrig spiritus eller alkoholiske drikke, - de var tørlagte som kroen, hvorimod Jacob godt kunne tage en genstand, når det i ny og næ bød sig. En dag det havde budt sig, mere end godt var, resulterede det i, at han til alles forundring, kom hjem i kanonfuld tilstand. Hestene der kendte vejen ud og ind, klarede hjemturen selv, ingen havde lidt overlast, men da Jacob og hestespandet gjorde holdt ved kørestalden, blev Anton aldeles rasende, og bandede den drukne "Jacobus" ned i det hedeste hjørne af helvede.

For mig der ikke havde kendskab til promiller, eller virkningen af øl og spiritus,

Maren og Hans Kongensgård i kroens køkken.

forekom det meget brutalt, at Anton behandlede Jacob på den måde. Enhver kunne jo se han var syg, når han både kastede op, og havde besvær med at holde balancen. I forbindelse med sang og livsglæde, havde jeg nok hørt om fulde folk, men i Jacobs tilfælde, tydede intet på at han ville bryde ud i jublende sang, ej heller var der tegn til, at han på anden vis ville forsøge at slå gækken løs.

Tilsyneladende tog ingen hensyn til Jacobs lidelser, idet han under Antons trusler, eder, og forbandelser, nærmest blev slæbt hen i hjørnet af kørestalden, og skånselsløst sat ind på sit kammer, hvor han endnu vandede sig i smerte da døren blev smækket i.

Tilskyndet af de højlydte råb, kom den adstadige fru Kongensgaard til stede, og fik ret hurtigt sin ophidsede mand kaldt til besindelse. Uden tøven gik hun ind til Jacob, og hvad der skete bag den lukkede dør ved jeg ikke, men efter besøget faldt alt til ro. Dagen derpå så vi igen Jacob komme kørende med heste og vogne, smilende til hele verden, som om intet ondt var hændt.

Det skete ind imellem, at Anton selv kørte ud med et spand heste, det var især småture i byen og nærmeste omegn. Det kunne dreje sig om at tømme folks overfyldte møddinger, levering af brændsel og lignende. De lange ture med sand, grus, og skærver til veje og byggeri, lod han i de fleste tilfælde kuskene tage sig af for med landbrugets grise- kreatur- og fårehold, havde han rigeligt at se til.

I foråret 1950, da vi skulle have grus til vor nye gårdsplads, blev det købt og leveret af Anton. På vej herop, havde han bemærket, at der stod en del mennesker henne ved missionshuset, og da han spurgte om hvad det var for en sammenstimling, kunne jeg fortælle at det var Indre Mission der skulle på udflugt med de

gamle. Nu vidste jeg at Anton ikke bevægede sig i de cirkler, og føjede lidt drillende til, - ja der skulle du vel i grunden også have været med. Skulende vendte han nu blikket hen på to der kom trissende op ad den stejle bakke, og svarede. - Nøj, - æ ska sko eet nue steer hæn, mæ søern flok for.... gammel røvtoll. At Anton var ældre end de fleste af dem der trodsede bakken til "Tabors Tinde" undlod jeg at komme ind på.

Kroens rummelige kørestald lå så tæt på vejen, at Antons arbejdsvogne lige akkurat kunne stå udenfor. Stalden der var stenpikket, havde hestebåse i den ene side, hvorimod kreaturerne blev staldet op ved ydervæggens trug. Vognmandsforretningens hestestald lå vinkelret ud fra kørestalden, og længst mod vest, med gavlen mod vejen, lå landbrugets kreatur- grise- og fårestald. Med tilkørsel forbi dyrlægeboligen, strakte kroens marker sig fra jernbanelegemet og østpå op til Severin Hansens agre, og mod syd afgrænsede en dyb grøft kroens og kirkegårdens matrikler.

Når Anton på sin morgenrunde så til får og kreaturer, skete det at hans vej gik om ad vor dør for at slå en sludder af og måske redde sig en kop kaffe. Mors dagrytme kendte han, så besøget faldt gerne på det tidspunkt, hvor hun, før dagens begyndelse, styrkede sig på den kulsorte kaffe, et indgroet morgenritual, der krævede en skålfuld hugget sukker, som blev nydt efter behov for at dulme lidt på den stærke smag. Stykke for stykke vædede de sukkeret i kaffen - som derefter blev slubret ind fra underkoppen, som de kunstfærdigt balancerede med på fem strittende fingre.

Set med mine øjne, så både mor og Anton gamle ud, før de endnu var fyldt halvtreds år, og når de talte om de gode gamle dage, lød det i mine ører som om de tidligere havde levet på en anden planet. - Snakken gik sjældent om nutidige ting, men om sære abstrakte begreber og mennesker, med så besynderlige navne som frøknerne Boel (æ buels piger) Ann Dorre, Mikkel Fjeder, og hvad de ellers hed, de mange mennesker fra tidernes morgen. Som emnerne skiftede fra alvor til glæde, skiftede mor og Anton ansigtsfolder, men alvorlige emner var som regel i fåtal.

Mod merbetaling, kunne centralen kaldes hele døgnet, men før den officielle åbningstid klokken otte, læste mor dagligt et stykke i bibe

Set fra venstre: Trine Vinderslev, Anna Hummelsbøj, Hans Kongensgård, Maren Kongensgård og Anni Kongensgård.

len, suppleret med en andagtsbogs fortolkning. Tidspunktet for morgenens bibellæsning, kendte Anton udmærket, men en dag var han alligevel så uheldig at komme, før mor havde lagt bøgerne til side. Overrumplet ved situationen, fik han meget ubetænksomt sagt. - Nå sidder du endnu og læser i den for.... bibel. En impulsiv udtalelse, han fortrød så hurtigt som det blev sagt, idet han omgående forsøgte at redde fortællelsen ved at tilføje. - Nå ja, men det kan måske også være godt nok.

Det gik heller ikke stille for sig den dag Anton ville genne en flok bissende kreaturer tilbage i deres indhegning. At det er irriterende og næsten umuligt måtte kromanden sande da han og kreaturerne havde leget kispus med hinanden, så længe til det blev nødvendigt at tilkalde assistance. I varm og ophidset tilstand, forlod han dyrene og stilede direkte mod centralen - hvor der stod et vindue åben til soveværelset. Indenfor var min unge kone i gang med at klæde sig om, og stod omtrent i bar evakostume, da Anton pludselig og uventet, stak sit overophedede hoved ind ad vinduet og råbte i et ophidset tonefald. - Hu er hun henn. I forbavset overraskelse spurgte min kone. - Hvem. Ja sgu da Juliane, for f.... - Da min kone fortalte at - Juliane sad ved centralen, fortsatte han i samme toneleje. - Jamen ka do så eet lii fo hinn te å ring ætter Jacob, å sæj at han ska skynn sæ å kom op i æ mark da all dæm for.... høvder rænner øvver i Severikens kuer. - Efter den besked, forsvandt Anton - uden yderlige kommentarer.

Jacob har sikkert taget turen til fods, han

cyklede vist aldrig han kunne måske ikke, - så Anton ventede længe i uvished, måske kom Jacob slet ikke.

For det ukendte kvindemenneske havde vel ikke givet Juliane besked. Men det havde hun, Jacob kom, selv om han kom sent, men ikke så sent, at den svovlsky der længe havde hængt over hovedernes hoveder, var drevet over. Den var tværtimod i tiltagende, men til ingen nytte, idet ederne fuldstændig prellede af på den besindige Jacob, og de livligt bissende kreaturer, der kun havde øre for de angrebslystne summende insekter.

Det var oksebremsen, en langhåret flue, der fik dyrene til at bisse. Et fænomen der forekom på lummerhede sommerdage, når de stikkende insekter gik på vingerne, for med deres brod at lægge æg under kreatureres hud. Ved bremsernes angreb, gik der fuldstændig panik i dyrene, der i deres forsøg, på at undvige, forcerede alt, selv det modbydeligste pigtrådshegn, som ikke sjældent flængede både yver og skind.

I løbet af vinteren udviklede parasitterne sig til store bylder på de angrebne dyrs rygge. Foruden den pine det forvoldte, gik det også ud over skindets kvalitet. For at forhindre bisseriet, når insekterne gik på vingerne, blev der til dyrenes beskyttelse, bygget bissehuse af træ eller i kampesten - som det endnu kan ses vest for Vestervig kirke.

I tyverne og tredverne foretog man en landsomfattende udryddelseskampagne af oksebremsen, hvilket resulterede i at det stikkende insekt på det nærmeste blev udryddet.

Anton Kongensgård og frue.

Så i dag er det bisseri vist et overstået kapitel. I vort område blev det dyrlæge Niels Nørgård, assisteret af arbejdsmand Tranberg Hansen, der hver vinter, mens kampagnen stod på, - aflagde alle kreaturbesætninger et besøg, for at fjerne de modne snyltere fra bylderne på dyrenes hud.

Efter krigen, da der igen kom dæk på cykler og biler, blev kroens kørestald brugt mindre og mindre, til sit egentlige formål - der også omfattede opstaldning af kreaturer til eksport. Men sidst i fyrrerne skete det endnu, at krokarken Jacob Boesen havde en kørehest og vogn på stald, mens herskabet var på togrejse eller gjorde sig ærinder i byen.

Hvor tit kørestalden blev brugt til overnatning, for eksportkreaturer husker jeg ikke, men når det stod på, kom karlene, fra fjern og nær, trækkende med dyrene i små og store kobler. Og før de blev lukket ind, klippede Anton Kongensgård, med en lille krum saks, et sirligt nummer i hårlaget, til brug for slagteriets afregning. Når numre, papirer og andre formaliteter var i orden, blev de opstaldede dyr fodret af med en gang hø eller halm, for at falde en smule til ro under de fremmede forhold. Overvåget af Jacob stod de så og gumlede på foderet, natten over intet anende at den sidste rejse ventede dem, med det første sydgående morgentog.

Med en ung pige som medhjælp, stod fru Kongensgård for restaurationens daglige drift. Ved fester, og særlige lejligheder, var krokarken Jacob Boesens, meget høje søster, Laura Boesen, kroens faste kokekone, og til servering kunne der altid tilkaldes free lance damer, fra nabolaget. De fleste dage klarede man sig uden ekstra hjælp,

for udover de periodiske faste gæster, og hvem der ellers kom for at få et måltid mad, eller en kop kaffe, havde kroen ikke den store søgning. I tyverne, trediverne, og fyrrerne, festede de fleste i eget hjem, ud fra devisen hvor der er hjerterum er der også husrum. En sandhed der gjorde sig gældende, når først de mest skrumlede møbler blev sat af vejen, og det ikke altid lige hyggelige soveværelse, måtte gøre det ud for spisestue.

I modsætning til afholdshjemmet, blev der så vidt jeg ved, aldrig afholdt offentlige baller på kroen, hvorimod de forskellige foreningsfester, som regel sluttede af med en "svingom" som det hed i annoncerne. I lighed med afholdshjemmet, havde kroen de traditionelle - op mod jul andespil, og efter jul, havde man de såkaldte juletræsfester. Et ord jeg gerne så forkortet til julefester. Også den daværende Boddum - Ydby kommune brugte kroen til deres valghandlinger, sognerådsmøder, og de meget upopulære torskegilder, der for kommunalrødderne gik ud på, at få de mange små og store torsk lokket i nettet.

Derimod gik det mere livligt for sig, når der efter en begravelse blev afholdt mindehøjtidelighed over een af egnens ansete mænd. (Læs velhavende). I den forbindelse var der næsten ingen tal på vennerne, når der ved lejligheden blev trakteret med to varme retter, kaffe - og bæltefede cigarer. Dertil kom de mere ydmyge mindesammenkomster, hvor folk blev spist af med kaffebrød og salmesang. Men enten der blev serveret stort eller småt, kom det i de allerfleste tilfælde kroen til gode. Uanset rang og stand, foregik den sidste rejse i kroens rustvogn, med Anton på kuskesædet, iført sort jakkesæt,

og en silkelignende cylinderhat som hovedbeklædning.

I Antons sidste år, som enkemand, blev kroens drift lagt i hænderne på sønnen og svigerdatteren, Hans og Maren Kongensgård, - et forhold, der gav den før så arbejdsomme kromand, en tiltrængt fritid, som han bl.a. brugte til mange småbesøg, på den endnu levende jernbanestation. Det var ikke kun Anton den havde den adspredelse, her mødtes jævnaldrende for at slå en sludder af, og de kom præcist, for som nære naboer til stationen: kendte de togenes ankomsttider ud og ind.

Af mange togrejsende blev det brugt at læne sig op mod perronens solide stakit, mens de ventede togets ankomst. Så for stamgæsterne gjaldt det om at møde i god tid, for ikke at miste deres faste stakitplads. Den orden i tingene, sammen med Antons tiltagende synsforringelse, blev årsag til følgende fejltagelse. Episoden opstod en dag han forvekslede en velklædt herre med en anden. Og som han havde for skik, slog han manden kammeratligt på skulderen, og spurgte højlydt. - Nå din for.... kjæltning, hvæm ska do så hæn å snyd i dåe. - Hvortil vedkommende svarede. - Jeg tror De har taget fejl Anton Kongensgård, for De taler med pastor Refshauge fra Helligsø. - Så mo De sko myj unskyll, svarede Anton, - æ troved sko det var dæn for.... kjæltning tee Aksel Masen. - Var Anton ikke blevet konfus, havde han sikkert undladt de grumme eder, men når den gode kromand tiltalte vennen og bekendte var sproget usødet, - og hvem der kendte hans bramfrie talemåde, tog forbandelserne i den rækkefølge de kom, og det gjaldt selvfølgelig også Aksel Madsen. Efter Antons død, blev sønnen Hans og hans kone Maren Kongensgård stationskroens ejere og værtspær, for Hans blev det desværre ikke af længere varighed, idet han døde så tidligt som i tresserne. Men i de år de havde kroen, og før Maren Kongensgård solgte den, havde de fået sat skik på det hele, - så langt om længe lignede kroen igen en rigtig kro, med ret til udskænkning af øl og spirituosa.

Ved den store sals restaurering, afsluttede den kunstneriske malermester Aksel Plougmand arbejdet, med at dekorere endevæggene med fine egnskendte landskaber. De to kan ses endnu, hvorimod de to andre er skjult bag forhænget til oplagsrummet. Siden Hans og Maren Kongensgård, har kroen haft et par ejere, men

drives i dag som et meget pænt og velanskrevet forsamlingshus. Ved min medvirken, havnede kroens gamle malmklokke, desværre, hos spejderne på Skibstedborg, - hvor det måske endnu er muligt at høre dens klingende klange.

Peder Overgaard

- Med en pegende sort hånd, og et snirklet vitrineskab som blikfang, annoncerer maskinsnedker Peder Overgaard, i Ydby Avis årgang 1913, med følgende tekst:

YDBY STs MASKINSNEDKER

anbefaler: VINDUER, DØRE,

GIREKTER, FODLISTER

og LØBELISTER til billigste Priser.

SENGE, SKABE, KOMMODER, STOLE

og BORDE,

haves altid paa Lager.

Ærb. P. Overgård.

Peder Overgårds maskinsnedkeri, lå som nærmeste nabo til kroens kreaturstald, kun adskilt af en smal stenpikket smøge. Og det faldt i øjnene, at det bagvedliggende værksteds tofløjede dør sad skråstillet i bygningens hjørne.

Tolv år senere, i 1925, en Overgård igen at finde i Ydby avisens annoncespalter, hvorimod det i 1935 er Chr. Skinnerup og hans kompagnon N. P. Nielsen der anbefaler deres maskinsnedkeri, med en annonce i Ydby Avis. På det tidspunkt drev Christian Gramstrup stadig sit maskinsnedkeri, og det en usandsynligt at stationsbyen han haft tre af slagsen, så jeg formoder at Skinnerup og Nielsen har overtaget Peder Overgårds forretning, et skifte der i så fald er gået mig forbi.

Mens de mange maskinsnedkere svirrer i hovedet, kommer jeg i tanke om, at der een, eller måske flere gange, blev arrangeret skiveskydning på Ydby kro, hvor gevinsterne bestod af møbler fremstillet af Peder Overgård. Og det var da i grunden en underlig måde at sælge sine varer på, hvis det var formålet, men det er vel heller ikke utænkeligt, at et sådant arrangement er afholdt til fremme for en af byens foreninger.

Skomager Niels Bjerregaard

Efter maskinsnedkeriets endeligt, blev udstillingsvinduerne blændet af for neden, i en højde, så husets nye ejer, skomagermester Niels Bjerregård, fra sin taburet, kunne følge byens liv og folkets færden. Bjerregård og hans kone

Johanne, var livlige udadvendte mennesker, der blandt venner aldrig manglede svar på tiltale.

Kommercielt udnyttede Bjerregård sine geniale evner ved klaveret, idet han enten solo, eller sammen med et par andre musikere, spillede ved foreningsfester og lignende lejligheder. Det var længe før det blev in, at optræde i læderjakker med blanke nitter og djævlesymboler, - heller ingen gjorde deres entre usoigneret i laser og pjalter, med r.... og knæene ude af et par forslidte cowboybukser. Ingen stod med skrævende ben og jonglerede med instrumenterne, eller vred sig, som i smerte, mens de sang og spillede. Det drejede sig ikke om at frembringe en øredøvende tæppebankende larm, men at underholde og glæde.

Af den spøgefulde Bjerregård, blev den iørefaldende engelske slager. - Come on and hear, come on and hear, Alexanders ragtime band osv., fordansket til: Kom hen og hør, kom hen og hør, skomager Bjerregårds ragtime band, at der så i hans version skulle snappes en ekstra stavelse, havde ingen betydning, når musikken spillede. Og selvfølgelig var den havesangen, der slog sine spæde triller omkring Johanne og Bjerregaards hus, ingen almindelig havesanger, men en gårdsanger, en glad forårsbebuder.

Et arbejde som skrædder, sadelmager og skomager blev regnet for fysisk let, så der var mange let invaliderede indenfor de fagområder. Bjerregård havde ingen skavanker, tværtimod; må han benævnes som en høj flot og statelig mand, der sikkert blev skomager, fordi hans far, gennem mange år, havde skotøjsforretning i Hurup. For Niels Bjerregård gik samspillet mellem skotøjsreparationer og musik udmærket, indtil køb og smid væk tidsalderen begyndte at melde sig. En tendens han så i tide, - solgte sit hus, og flyttede til Thisted, hvor han fortsatte med skotøjsreparationer - og musik. - Johanne blev dørsælger af korsetter, busteholdere, og lignende ting til damer.

I dag er det ikke slidtage, men moden der bestemmer, hvornår vi skal have nyt fodtøj. For tres år siden, var et par sko, - et par sko uden dikkedarer af nogen art, - og endnu var den trearmede støbejernslæst i brug, et stykke værktøj småkårsfolk tyede til, når en skosål eller hæl havde løsnet sig. Og de fingernemme, eller de fattigste, kunne endda klamme et par nye såler på, når det endelig skulle være.

Brugsforeningsuddeler Markus Jensen.

Ydby Brugsforening

Mellem skomager Bjerregårds hus, og Ydby & Omegns Brugsforening, stod et stykke solidt, grønmalet stakit, der ligesom kobledede de to bygningen sammen. Det smalle jordstykke som kunne skimtes mellem stakittets tremmer, så aldrig solen, - her formåede kun en forkroblet hyld, at skabe lidt liv, men fik aldrig kraft til at blomstre og bære frugt.

Som en gren af andelsbevægelsen, blev arbejderforeningen, Danmarks første brugsforening oprettet i Thisted i 1868, på initiativ af provst Hans Christian Sonne. Formålet med sammenslutningen, var i første omgang at sikre billigt brød til de mindrebemidlede. Brugsforeningstanken bredte sig hurtigt ud over landet, og omkring 1920 blev Ydby & Omegns Brugsforening grundlagt, i de bygninger, hvor købmand C. Andersen havde forretning. Som der blev annonceret i Ydby Avis årgang 1913, har det været et større foretagende, der foruden eget maltgøreri, havde et velassorteret lager i grovvarer, sengeudstyr, manufaktur, isenkram og kolonialvarer.

Udover at maltgøreriet blev nedlagt, og brugsforeningen i 1935 kunne udbetale omkring 5000 kroner i dividende, var forskellen på de to

forretninger nok overskuelige, idet brugsen, i lighed med købmand C. Andersen, fortsatte med salg af manufaktur, isenkram, kolonial- og grovvarer. En forretningsaktivitet der beskæftigede fire mennesker.

Med hjælp af en trofast husbestyrerinde, sad den ugifte Markus Jensen, som uddeler i Ydby brugsforening, fra engang i tyverne til sin død 1947 - hvor han på vej til kirke faldt død om, ramt af et hjertestop. Efter det pludselige dødsfald, forsøgte man, uden held, at føre brugsen videre. Derefter købte et par unge mennesker bygningerne, for på egen regning og risiko, at drive en uafhængig købmandsforretning. Det gik heller ikke, og enden på den omskiftelige forretnings historie blev, at det hele, brændte ned til grunden, engang i firserne. Så hvor der før blev handlet livligt, ligger der nu, længst tilbage på grunden, et nyt hus, uden forretning.

Før det gamle lave hus, der lå lige vest for købmandsforretningen/brugsforeningen, blev ildens bytte i 1952, dannede de to bygninger, sammen med pakhuset, en næsten lukket gårdsplads, og efter sigende ejede købmand C. Andersen det hele. På den gamle bygnings loft, havde han det føromtalt maltgøreri, og desuden er det blevet fortalt, at der også har været et bageri i huset. Her hvor jeg bevæger mig på gyngende grund, kan jeg henvise til en annonce i Ydby Avis, årgang 1913, hvor bager J. P. Andersen Ydby St. - anbefaler sig med friskbagte og velsmagende varer og henviser samtidigt til brødsalg i Dover, og i Sdr. Ydby. Så det er en nærliggende tanke, at de to gange Andersen, han været i familie, og at bageriet blev drevet af J. P. Andersen, i købmand C. Andersens ejendom.

- Gætterier og erindringsforskydninger har det til fælles, at de kan forvanske det sande billede, til irritation, for den bedrevidende. Eventuelle erindringsforskydninger er der intet at gøre ved, hvorimod jeg kan lade mine gætterier ligge. Men nu hvor jeg igen bevæger mig i min samtid, kan jeg med vished, fremføre den kendsgerning, at der i mange år var et kombineret øl- og mineralvands- og brødsalg, ud mod vejen, i den gamle lange, lave længe. Den første indehaver jeg kan huske, en Nikolaj Andersen (Laj Dræner) der for øvrigt også handlede med fisk. Forretningen blev i mange år efter Nikolaj Andersen, ført videre som brødsalg, - uden øl,

mineralvand og fisk. Omme fra brugsforeningens gårdsplads, havde brødsalgets lejlighed og nabolejligheden fælles indgang, hvorimod husets øvrige beboere havde indgang på den modsatte side. Een af dem, var ”Æ gammel slagter” der på varme dage sad udenfor døren og strikkede strømper. I nabolejligheden skiltede Karoline Agger (kaldet Kaline) meget tydeligt med - Fransk Vask og Strykning. Hendes grå pakker med vasketøj, fik hun nu og da fragtet ud til kunderne, med byens mælkemand, Niels Hummelshøj. Efter branden flyttede Karoline til Tvolm, og vel som en tak, for de mange tjenester mælkemanden havde gjort hende, kaldte hun ham en dag, med fagter og lav stemmeføring, hen til døren, hvor hun med hånden for munden hviskede ham i øret. - Hummelshyv - æ vil egentlig så gjar ha gikken dæ æn bajer, mæn æ hår desvar ingen. - Om ikke andet siger det noget om Karolines tanker og gode vilje, og som bekendt er det jo tanken der tæller.

Sadelmager Graversen

- I husets sydligste lejlighed - der lå som klistret op ad brugsforeningens pakhus, havde den ugifte sadelmagermester Graversen, indrettet sig med værksted og beboelse. Hans gode borgelige navn, blev sjældent brugt, idet han gik under betegnelsen, - sadelmager Lidt Læder, da det tider lå lidt småt, både med arbejde og læder.

Som ung landbrugsmedhjælper, kom Graversen ud for det uheld, at miste et ben i gårdens mølle. Det var dengang vi i det vindomsuste Thyland, ikke anså en gård for en rigtig gård, hvis ikke der rejste sig en klapsejler eller en anden form for vindmølle, på ladebygningens tag. På blæsende dage var det almindeligt at drenge og store knægte passede møllekværnen mens de gik og røgtede kreaturerne. Loven påbød ganske vist, at tandhjul og andre roterende dele skulle afskærmes forsvarligt, noget der i mange tilfælde blev taget meget lempeligt på, især for de uskyldigt udseende drivakslers vedkommende. Og selv om det ofte kun var halvstore børn der passede møllerne, gik det som regel godt. Men det kunne også gå grueligt galt, som det gjorde ude i Sindrup, hvor arbejdet med møllen kostede en ung mand fra Gettrup livet. Da Graversen mistede benet, blev det starten på et meget trist livsforløb idet han efter et længerevarende

sygehus- og revalideringsophold, blev sat i lære som sadelmager, på foranledning af de respektive myndigheder, og de samme instanser sørgede senere for, at han kunne slå sig ned i Ydby som selvstændig sadelmagemester. Hvor godt det end var ment, blev det et liv under kummerlige forhold, i en elendig lejlighed, uden nære venner, og fattig på alle områder. Og det blev ikke bedre af at han måtte humpe rundt, på et af datidens elendige træben, - som han dog med en vis stolthed altid selv benævnte som en protese.

Ret skal være ret, selvfølgelig var Graversens træben en protese, selv om det langtfra lå på højde med det man kan præstere i dag, - men han kunne færdes, omend det knirkede og gav et par smeld, for hvert skridt han tog. Ikke kun benet havde forandret ham, da han efter endt sygehusophold, rekreation, og læretid, vendte tilbage som selvstændig mester, - også sprogligt var han blevet påvirket ude i den store verden. I hans mund hed det ikke mere - mæ og dæ - men mig og dig, og tilmed løftede han nu på sin fedtede filthat og sagde goda-æ, når han hilste på byens mest velformede damer, og de mandlige bekendte af højere rang.

Træbenet/Protesen, forhindrede Graversen i at komme langt omkring, så adspredelserne begrænsede sig til de daglige togbesøg. Når livet ebbede ud på perronen, tog han ikke sjældent opstilling overfor kroen, hvor han stod og støttede sig til rækværket der afgrænsede baneterrænet fra landevejen, hvorfra han kunne følge byens liv næsten fra bakketop til bakketop.

Trods de få nære glæder, er det ubegribeligt hvordan den ensomme sadelmager fik tiden til at gå, eller rettere fik tiden slået ihjel. Hjemme i lejligheden bar intet præg af virke, hverken i det støvede værksted, eller i den triste stue, som i dag ville virke rystende på de fleste.

I et ubeskriveligt rod, stod der i et hjørne, en opredt uhumsk divan, beregnet som sove- og siddeplads. Bordet, midt på gulvet blev for nemheds skyld aldrig ryddet for madvarer, mælkeflasker, uopvaskede tallerkenen, kopper og bestik. Det fremmede heller ikke hyggen, at han for det meste havde blus på et osende petroleumsapparat, med det formål at holde en kedel i kog, og give rummet lidt varme. Det huslige måtte Graversen selv tage sig af, der kom ingen hjemmehjælpere, men tilsyneladende befandt han sig ganske udmærket under de givne

forhold.

- Når jeg besøgte Graversen skete det i embeds medfør, idet jeg som medlem af Ydby Dreng Boldklub sammen med foreningens formand Hans Kongensgård, havde et vist medansvar for at bolden, til enhver tid, var i god spilleklar stand. Og da vi ikke fik ny bold til hver sæson, skete det ikke så sjældent, at den gik op i syningen.

I de situationer slog vi vor lid til Graversens faglige kunnen og hans velvilje var der aldrig noget i vejen med. Dog blev vi under arbejdet, immervæk gjort opmærksom på, hvad det krævede af snilde, at sy en bold indvendig. Men alligevel gik reparation efter reparation særdeles hårdt ud over boldens oprindelige facon.

Arbejdets art taget i betragtning lå priserne meget moderate, omkring fem og tyve til fem og tredive ører for en syning. Desværre havde boldklubbens kasse en tendens til at løbe tør for kapital, og det resulterede i at, Graversen måtte vente med betalingen til forholdene bedrede sig. Når gældsbyrden hang os over hovedet, undgik vi så vidt muligt, at træffe ham indtil sagen blev forældet, eller i allerheldigste tilfælde, var gået i glemme.

Selv om Graversen levede under meget beskedne forhold, må han have fået en mindre invaliderende, idet der umuligt kunne være fugls føde i forretningens afkast. De kunder der kom, trådte ikke hinanden over tærne, og på det sidste, blev værkstedet ikke brugt til meget andet end oplagsplads for gamle opslidte selvbindersegl der stod og lændede sig op ad væggen, viklet ind i et slør af edderkoppespind.

Det uhyggelige lokale viste han heller ikke frem med samme stolthed, som når han luskede en serie fedtede, såkaldte franske, billeder op fra en skuffe under spisebordet. På det tidspunkt havde jeg ingen hang til damer så billederne havde ikke den store interesse, - det spændende lå nærmest i en gryende forståelse af det fordægtige, der måtte være ved den slags. Set med nutidige øjne, var billederne ret tilforladelige, og kan sammenlignes med de mannequiner, der præsenterer kvindernes intime beklædningsstykker, i de publikationer vi i dag får tilsendt i stakkevis.

Af forskellige grunde måtte Graversen en dag forlade byen, for at tage ophold på et udenbys plejehjem. Herefter gik der dage og år, før den tidligere sadelmagemester aflagde Ydby et

besøg, - ingen havde bedt ham, men en dag stod han igen overfor kroen, lænet op ad det rækværk der adskilte baneterrænet fra landevejen. Stedet og omgivelserne kendte han ud og ind, her havde han stået så tit for at lytte til byens liv, og følge folks færden. Endnu så alt ud som det plejede, men sadelmageren var ikke den samme, dog fornægtede protesen sig ikke, - det var ham, selv om han nu var ulasteligt klædt i jakkesæt, med hat og stok.

Mon der var andre end mig der ikke bød ham på noget, det var der sikkert, for hvem ville risikere at have ham rendende på dørene i tide og utide. Hvad skulle man forresten snakke med ham om, vi kendte ham jo dårlig nok, og hvis han blev budt ind på eet eller andet, gik han nok aldrig igen. Nu led han sikkert heller ingen nød, så velplejet ud og som tiderne og beskatningen var, havde enhver jo mere end rigeligt med at klare sig og sit.

Murermestrene Knudsen og søn

- Det var murermestrene Knudsen & Søn der ejede den gamle lange bygning, da den gik op luer. Det blev også dem der på tomten, byggede det nuværende helt anderledes moderne hus. Den nedbrændte bygning, var én af de få der lå med gavlen ud mod vejen, og da den i sin tid blev gravet ud og planeret gav det en halvhøj skrænt op mod skomager og skotøjshandler J. P. Hansens hus.

Skomager Hansen

At skomagerforretningen har eksisteret i en årrække kan ses i Ydby Avis, hvor Hansen annoncerer i årgang 1913 - 1925 - og sidst i 1935. Efter et skøn vil jeg mene han døde sidst i tredverne, og at forretningen hørte op med ham.

Med lidt fodtøj i udstillingsvinduerne og et mindre udvalg stående i hvide æsker, på butikkens vægreoler, gjorde ikke et besøg i forretningen hverken spændende eller fristende. Heller ikke Hansen, en lille spinkel, forsagt, vindtør, lavttalende mand, lavede på nogen måde op når han gjorde sin entre i butikken.

Det første der faldt i øjnene, var en stor grim gevækst han havde siddende omme i nakken, men heldigvis for ham, sad den så højt oppe, at den lige akkurat levede plads til det stive kravetøj.

Så vidt mig bekendt, havde mor ingen forbindelse, hverken med skotøjshandler Hansen

eller hans kone, - udover de samtaler der blev ekspederet over telefon nummer 43. Men på ubegribelig vis, kom hun efter hans død, alligevel i besiddelse af en større stabel af hans undertøj - for brugelige ting, endte endnu ikke på lossepladsen. Måske har man holdt auktion over indboet, og forholder det sig sådan, forundrer det mig ikke, at mor mødte op, for om muligt at gøre et godt kup. Hvordan det end er gået til, har det bevirket, at jeg tres år senere, ikke har glemt Hansens nakkegevækst, eller noget så trist som mandens undertøj. Beklædningsstykker - vi på det kraftigste nægtede at trække i. Men som professionel syerske, har mor sikkert lidt efter lidt fået det rigget til. Så efterhånden er vi givetvis blevet lusket i noget af afdøde Hansens forbistrede undertøj.

Ved et hyggeligt fødselsdagsbesøg, hos vor nabo, Elna Marie Jensen (Rita) benyttede jeg lejligheden til at forhøre, mig om skomager Hansens liv og levned. I selskabet befandt der sig en del ældre mennesker, og da Ritas barndomshjem lå lige over for Hansens skotøjsforretning, sad jeg i det rette forum til at få lidt oplysninger. Først spurgte jeg Rita om hun kunne huske hvornår skomager Hansen døde. - Jamen skomager Hansen døde da ikke, svarede Rita. - Her brød jeg omgående ind, - døde han ikke, ja så har han i hvert fald slået danmarkrekorden i livslængde - og er det tilfældet, havde han mere livskraft end han så ud til. - Du afbrød mig - sagde Rita, for jeg ville have sagt, at han døde ikke mens de var her, for så vidt jeg husker flyttede de fra byen. - Hvortil jeg bemærkede, at han i så fald må have agtet sig et varmt sted hen, - for ellers havde han vel ikke afhændet sit varme undertøj til mor. Her brød Mette Lauridsen ind, og fortalte, at hun kunne huske, at hendes mand Ingvar, havde været til auktion, da skomager Hansens indbo blev solgt.

Den oplysning passede meget godt ind i mit kram. Men i selskabet blev der efterhånden sagt så meget om Hansen og hans skotøjsforretning, at vi i værste fald, kunne være kommet til den konklusion, at han og hans forretning aldrig havde eksisteret, men det har den - og det kan nok anes endnu, hvor forretningens udstillingsvindue han siddet. - Det skal dog ikke udelukkes at Hansens undertøj er røget med i farten under et eventuelt ophørsudsalg.

Lærerinde frk. Christensen, Flarup Skole.

Der blev bygget

Før teglværksejer H.C. Hansen, doktor Johannes Drost, og sidst teglværksejer Hansens enke, byggede vest for skotøjshandler Hansen, lå Jørgen Jensens hus, byens vestligste, et godt stykke uden for den mere samlede bebyggelse. Foruden beboelse, havde huset oprindeligt en lille stald og lade, til et par dyr, og de afgrøder ejendommens jord kunne kaste af sig.

Udover landbruget, må de tidligere ejere, - og Jørgen Jensen have haft én eller anden beskæftigelse ved siden af, for et brug af den størrelse kunne umuligt give føden til en familie. Husets landbrugspræg er forlængst forsvundet, det skete vel allerede da postbud Poul Madsen beboede og ejede huset. Om ikke før måtte landbrugsudseendet vige, da cykelhandler Niels Vestergaard købte ejendommen, og indrettede stald og lade til butik og værksted. I de år han forsøgte at drive cykelhandel og reparation, havde han for mange jern i ilden, bl.a. tog han loftet i brug til opdræt af kyllinger, med det sørgelige resultat, at sommerens ulidelige varme, kostede hele forsøgsopdrættet livet. Bedre gik det ikke, da han byggede en fladbundet pram, idet den omgående gik til bunds, under søsætningen i Doverodde.

Mens cyklen endnu var et meget brugt transportmiddel, af både børn og voksne, solgte Niels Vestergaard hus og forretning til cykelhandler Mads Olsen. Men i de glade tressere begyndte folk så småt, at sætte cyklerne på stald, - hvorefter det tohjulede transportmiddel så godt

Lærerinde frk. Magna Bjerregård og hendes mor.

som kun blev brugt af børn og ældre mennesker. I takt med tiden, afviklede Olsen stille og rolig cykelforretningen, sammen med den skotøjsreparation, han havde overtaget efter skomager Bjerregård, og som den dygtige og fingersnilde mand han var, fandt han hurtigt andet arbejde. Men tiderne skifter, nu cykles der igen, idet mange for helbredets skyld skal have formindsket bilmaven og kalkunhalsen.

Mens alt udviklede sig nogenlunde som forventet, byggede slagtermester Poulsens søn et bjælkehus vest for Mads Olsens cykelforretning. Huset der i dag står og skjuler sig bag en skalmur, blev senere købt af vognmand Robert Amtoft Nielsen, der driver en kombineret lastvogns- og taxaforretning.

Flarup skole

Videre vestpå, hvor vejen svinger utilladeligt, ligger Flarup gamle skole, en læreanstalt jeg kun kender udefra. Dog har jeg kendskab til at lærerinde frøken Christensen, omkring år nittenhundrede blev afløst af lærerinde frøken Magna Bjerregård. Tilmed er jeg i besiddelse af et billede, hvor frøken Bjerregård er fotograferet sammen med sin mor, og set med mine øjne en det et par nydelige damer, så faktisk undrer det mig, hvorfor datidens lærerinder altid, eller næsten altid var og forblev frøkener.

Efter den unge københavnerinde - Manja

Trolsgård Flarup.

Bjerregård, blev Carl Dam, der havde rødder i Boddums muld, lærer ved Flarup skole, - et embede han besad gennem mange år. Som kasserer for Boddum - Ydby sygekasse, blev han kendt af alle, idet enhver der agtede sig til læge, først måtte møde op hos sygekassens kasserer, for at få udstedt en sygeseddel, der af medlemmer kunne erhverves for et beløb af halvtreds øre. Det dækkede ikke meget af et lægehonorar, men besværet, sammen med beløbets størrelse bremsede sikkert hypokondernes sygelige trang til at overdrive deres lægebesøg. Og måske var det sygeseddelsens egentlige formål.

På bakketoppen, nord for den nedlagte skole ligger Troelsgård, og ser så ryddelig ud. I svinget længere fremme, ligger der to huse, et på hver side af vejen, som henholdsvis var beboet af teglbrænder Peder Steffensen, og teglværksarbejder Christian Nielsen. Forbi å og eng går Gåsebakken (æ gosbak) stejl op mod Gundtoft, der ligger højt hævet over engdraget og åen, der i sit løb mod Skibsted Fjord, tidligere dannede skel mellem Helligsø - Gettnup og Boddum - Ydby kommuner.

Gundtoft

For år tilbage, lå Gundtoft ikke hen som en ligegyldig flække, med en klynge huse på begge sider af vejen, men havde til betjening af egne og oplandets beboere, både tømrer - gartner - mølleri - købmand, og en meget sølsom urmager.

Her på den anden side af den gamle kommunegrænse, bliver opholdet kort, idet mit ærinde kun gælder den særegne urmager - kendt under navnet Dik - og hans mærkværdige kammerat og følgesvend - Røde Peter. -

Desværre må jeg vedgå, at jeg ikke kender de to herrer ved rette navne.

Urmager Dik havde eget hus og forretning, hvor han foruden sit fag, arbejdede lidt med cykler, og handlede med småting, der tangerede isenkram. I et udstillingsvindue kunne man se hvad han havde at byde på, og når han var hjemme, betjente han villigt venner og bekendte - alle dage året rundt. Han pressede aldrig sine kunder, og var tilsyneladende ligeglad, enten han solgte noget eller ikke, men da han var mere end stokdøv, kunne det være svært at opnå kontakt. Som princip handlede han ikke med folk der stod i fagforening - hvad han så ville opnå med det.

Dik klædte sig ikke efter moden, men var ren og pæn i gangtøj - der bestod af et mørkt jakkesæt, snørestøvler sort bredskygget hat, briller med ovalt glas i et spinkelt stel. Desuden prydede han sig med et lille fipskæg. I forretningsøjemed har min kone og jeg haft fornøjelsen af at aflægge Dik et besøg, hvor vi blev vist rundt i hele huset, selv loftet, der rummede alverdens ting, beså vi i skæret fra en osende petroleumslampe. Hvor vi kom frem, stod der kobber- og lerkrukker, fyldt til randen med gangbare kobbermønter. - Hvor alle de gode gamle ting er blevet af efter Diks død, kan der kun gisnes om. Måske er en del havnet på lossepladsen, eller i en nærliggende mergelgrav.

Når Peter havde rødt hår og rødt skæg, var det meget nærliggende, han fik navnet "Røde Peter". Men det er svært at forstå, at Peter der hverken var renlig eller åndelig veludrustet skulle have sammenfaldende interesser med urmager Dik.

Peter der var i pleje, hos en privat familie i Gettrup, samlede sikkert ikke på noget som helst, og efter hans runde, tunge korpus at dømme, omfattede hans interesser kun hvad der kunne konsumeres. I sammenligning med Dik, råbte Peters beklædning mod himlen, idet han mest af alt lignede en russisk bonde, når han kom sjokkende i et par store bukser med hængerøv, en meget rummelig lærredsjakke og et par kæmpestore brunlige lærredssko med røde gummisåler og snuder. Ganske vist matchede skoene til Peters rødblsede kuglerunde hoved og det strittende røde hår. - Men alligevel kunne han på ingen måde sammenlignes med en playboy.

Apropos Peters sko og mode, rinder det mig i hu, at min bror engang blev ekviperet fra Daells Varehus med plusfours, storternede

sportsstrømper, og et par brune lærredssko. Iført det nye dress, endte han til sidst oppe på en stol, og mens han meget utilfreds så ned ad sig selv, faldt de fordømmende ord. - Sørn ka æ eet væ bekjæn å stel! henn i æ skuel, for ænhvær ka jo da sik, at æ ligner "Røe Peter" - li po æn præk. -

Når forretningerne i Gundtoft, ikke kunne tilfredsstille urmager Diks sparsomme daglige forbrug, begav han sig til fods mod Ydby, gående langt ude i højre vejside. For det meste kom han alene, men det skete at Røde Peter slog

følge, et besynderligt syn måske fulgtes de slet ikke ad, i hvert fald gik den naive venligt smilende Peter, altid et godt stykke bagefter - en afstand Dik åbenbart dikterede, idet han ind imellem så sig tilbage og hvis Peter lå for tæt på korrigerede han omgående afstanden, ved at gå over i et mere luntende trav. Den mærkværdige måde de fulgtes på, - hvis de altså fulgtes - kunne skyldes, at den mere kloge urmager Dik helst ikke ville vedkende sig hverken venskab eller - kendskab med en så primitiv særling som "Røde Peter".

Kilde: Sydthy Årbog 1999, side 33-52.